

Zaključci međunarodnog kongresa „Važnost multidisciplinarnog pristupa u palijativnoj skrbi“

Međunarodni kongres „Važnost multidisciplinarnog pristupa u palijativnoj skrbi“ održao se 05.-08. listopada 2023. godine u Hotelu Turist, Varaždin. Na međunarodnom kongresu sudjelovalo je preko 300 profesionalaca iz Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Njemačke i Engleske. Tijekom četiri dana profesionalnog usavršavanja i razmijene iskustva putem panel rasprava doneseno je više zaključaka, te od toga izdvajamo prioritetne zaključke.

Prioritetni zaključci:

- ✓ Radi daljnjeg poboljšanja kvalitete palijativne skrbi i usklađivanja dostupnosti na području cijele RH potrebna je nova strategija palijativne skrbi s naglaskom na povećanje ljudskih resursa osobito medicinskih sestara/tehničara koje su stup palijativne skrbi.
- ✓ Kako bi se zadržao postojeći kadar osobito je važno žurno rješavanje uvjeta rada s naglaskom na povećanje plaća. Na taj način (ali i drugim stimulacijama) potaknuo bi se interes mladih stručnjaka na formiranje pozitivnog stava o palijativnoj skrbi, a zatim i ostanka u djelatnosti palijative te usavršavanja praktičnih znanja.
- ✓ Starenje stanovništva, promjena strukture obitelji, ograničeni resursi za skrb te organizacijske prepreke u zdravstvu u različitim kombinacijama uzrokuju probleme za bolesnika, obitelji i zdravstvene radnike.
- ✓ Zbog kompleksnosti potreba, složenog puta bolesnika u skrbi i ograničenih resursa, potrebno je kontinuirano planiranje i koordinacija dionika koji sudjeluju u pružanju skrbi.
- ✓ Važan je daljnji razvoj podrške obiteljima koje pružaju skrb u kući razvojem neformalne skrbi i suosjećajnih zajednica.
- ✓ U praksi je prepoznato da unutar skupine palijativnih bolesnika postoje posebno ranjive skupine kao što su djeca, hrvatski branitelji, žrtve obiteljskog nasilja, osobe s nevidljivim invaliditetom (gluhe, gluhoslijepe osobe, osobe s intelektualnim teškoćama) te je stoga potreban daljnji razvoj multidisciplinarnog pristupa tim ranjivim skupinama.
- ✓ Radi sve većih dilema i rasprava o kraju života Republika Hrvatska mora se pripremiti na predstojeću neizbježnu javnu raspravu o ozakonjenju asistiranog samoubojstva. U stručnoj javnosti potrebno je dodatno podizati svijest o distanzaciji.

- ✓ Terapija boli u palijativnoj skrbi i dalje je nezadovoljavajuća poradi nepovezanosti svih u lancu skrbi. Potrebno je potaknuti ranije najavljeno formiranje nacionalne mreže za liječenje boli.
- ✓ Za kontinuitet zbrinjavanja simptoma potrebna je suradnja, usklađivanje, praćenje i titracija na različitim mjestima skrbi, te zajednička suradnja u promjeni regulativa za veću dostupnost lijekova i pomagala na primarnoj razini zdravstvene zaštite (npr. dovoljan broj visokopijajućih obloga za tumorozne tvorbe...).

Pojedinačni zaključci okruglog stola i Panel rasprava:

Okrugli stol Budućnost palijativne skrbi

- ✓ Zahvaljujući dosadašnjim strategijama palijativna skrbi se razvila na svim razinama zdravstvene zaštite na području cijele RH.
- ✓ Radi daljnjeg poboljšanja kvalitete palijativne skrbi i usklađivanje dostupnosti na području cijele RH potrebna je nova strategija palijativne skrbi.
- ✓ Potreban je daljnji razvoj stacionarne palijative skrbi osobito odjela palijativne skrbi koji su se pokazali iznimno važni kod skrbi za palijativne pacijente.
- ✓ Potrebno je uskladiti broj liječnika i medicinskih sestara/tehničara s minimalnim uvjetima za rad na palijativnim odjelima te poboljšati iste kako bi se zadržala postojeća radna snaga. Kako bi se zadržao postojeći kadar osobito je važno žurno rješavanje uvjeta rada s naglaskom na povećanje plaća.
- ✓ Mobilan palijativan tim prepoznat je kao osnova kontinuirane skrbi u kući te je prepoznata potreba za daljnjim proširenjem mobilnog palijativnog tima profesionalcima npr. socijalnim radnicima, psiholozima.
- ✓ Analizom edukacije o palijativnoj skrbi na svim razinama i među svim službama (posebno među med. sestrama) vidi se napredak tijekom godina, ali to još uvijek nije dovoljno. Potrebno je još više poticati i pronalaziti načine za provođenje edukacije.
- ✓ Istaknuta je važnost senzibilizacije i edukacije zajednice o palijativnoj skrbi i njihovoj ulozi u poboljšanju kvalitete palijativne skrbi.
- ✓ Prepoznat je velik problem nedostatka medicinskih sestara u Republici Hrvatskoj pa tako i u palijativnoj skrbi. Rješenja koja se sagledavaju su povećanje upisnih kvota u srednjim medicinskim školama, motivacija učenika za upis na studij sestrinstva i eventualnom uvozu radne snage.

Panel - rasprava: Multidisciplinarni pristup u izazovima planiranja skrbi

- ✓ Starenje stanovništva, promjena strukture obitelji, ograničeni resursi za skrb te organizacijske prepreke u zdravstvu u različitim kombinacijama uzrokuju probleme za bolesnika, obitelji i zdravstvene radnike.
- ✓ Prepoznavanje disfunkcionalnih obitelji i proaktivno djelovanje više profesionalaca različitih struka uključeno u skrb sa ciljem zaštite palijativnih bolesnika .
- ✓ Važnost kontinuirane i aktivne suradnje svih dionika.
- ✓ Multidisciplinarni pristup kod donošenja odluka te podrška svih uključenih u skrb kada pojedinac donosi odluku.
- ✓ Svi profesionalci trebaju jednako vrednovati jedni druge kako bi se ravnopravnost mogla postići i u timskom radu i odlučivanju.
- ✓ Važnost dobrog otpusnog pisma kod planiranja skrbi.
- ✓ Prepoznavanje nasilja nad korisnicima te suradnja sa udrugama i institucijama.
- ✓ Prepoznavanje uloge socijalnih radnika u palijativnoj skrbi te uključivanje u donošenje odluka u planiranu daljnje skrbi.
- ✓ Aktivna skrb za neformalne njegovatelje kroz zakonske regulative. Zakon nalaže da se djeca brinu o roditeljima, ali im to s druge strane onemogućava (npr. omogućiti bolovanje za njegu roditelja i sl.).

Panel - rasprava: Specifičnosti komunikacije i multidisciplinarni pristup

- ✓ U praksi je prepoznato da unutar skupine palijativnih bolesnika postoje posebno ranjive skupine, kao što su djeca, hrvatski branitelji, žrtve obiteljskog nasilja, osobe s nevidljivim invaliditetom (gluhe, gluhoslijepe osobe, osobe s intelektualnim teškoćama) te je potreban daljnji razvoj multidisciplinarnog pristupa tim ranjivim skupinama.
- ✓ Suradnja s udrugama kod specifičnih situacija i potreba u komunikaciji.
- ✓ Komunikacija u palijativnoj skrbi je vještina koja se uči i potrebno ju je stalno usavršavati jer je specifična (smrt, umiranje, žalovanje).
- ✓ Definiranje uloge svih profesionalaca u procesima komunikacije u razvoju palijativne skrbi, pružanju skrbi, odlučivanju o skrbi (razgovor o umiranju, smrti i skrbi u palijativnoj skrbi nije samo uloga liječnika).
- ✓ Profesionalci u palijativnoj skrbi trebaju prihvatiti da je nužno i neminovno prepoznati stadij bolesti i života kako bi primijenili pravilnu komunikaciju (prepoznavanje ubrzanog i/ili kontinuiranog pogoršanja bolesti, kraja života, posljednjih dana i sati).

Panel - rasprava: Jesu li profesionalci spremni prihvatiti ulogu u procesu žalovanja kao dio svakodnevnog rada?

- ✓ Zagovaranje palijativne skrbi kroz iskustvo članova obitelji.
- ✓ Važnost prepoznavanja potreba obitelji u pripremi za oprost i žalovanje.
- ✓ Svaki profesionalac ima ulogu u procesu žalovanja - svatko treba prepoznati i definirati svoju ulogu.
- ✓ Važnost međusobne podrške članova obitelji te organizacije grupa podrške.
- ✓ Neverbalna komunikacija jednako je važna kao i verbalna te ju je potrebno koristiti prema načelima i filozofiji palijativne skrbi (empatija, suosjećanje i razumijevanje patnje bolesnika i obitelji, komunikacija kao oblik terapije i dr).
- ✓ Izrada zajedničkih smjernica za pojedinu struku u procesu skrbi u žalovanju.
- ✓ Potrebna je podrška i supervizija profesionalaca.
- ✓ Senzibilizacija javnosti o kraju života i planiranju kraja života.

Panel - rasprava: Dileme na kraju života

- ✓ Prepoznavanje kraja života.
- ✓ Djelovanje na kraju života u skladu s načelima i filozofijom palijativne skrbi (prepoznaje se kraj života i pruža skrb koja je čovjeku potrebna na kraju života).
- ✓ Zagovaranje dostojanstva na kraju života kroz dodatno podizanje svijesti o distanziji osobito u stručnoj javnosti.
- ✓ Zbog sve većih dilema i rasprava o kraju života, Republika Hrvatska se mora pripremiti na predstojeću neizbježnu javnu raspravu o ozakonjenju asistiranog samoubojstva.

Panel - rasprava: Donošenje odluka o mjestu pružanja skrbi

- ✓ Interdisciplinarno djelovanje u donošenju odluka: važnost informacija o resursima bolesnika, obitelji i sustava od strane svih uključenih u skrb (ne samo osobe koja odlučuje o liječenju bolesnika).
- ✓ Važnost jačanja i podrške obitelji kako bi bolesnik mogao biti u svom domu.

- ✓ Naglašavanje problematike današnjeg vremena vezane za mjesto skrbi bolesnika: male obitelji, mali broj djece, malo stacionarnih kapaciteta za bolesnike, nedostatak profesionalaca u postojećim službama zdravstvene i socijalne skrbi)
- ✓ Kontinuirana suradnja i donošenje odluka u planiranju skrbi u kući osobito u dječjoj palijativnoj skrbi.
- ✓ Prepoznavanje važnosti kontinuirane skrbi u kući te povećanje dostupnosti resursa.
- ✓ Prepoznavanje važnosti volontera te daljnji razvoj volontera u palijativnoj skrbi

Panel-rasprava: Izazovi u zbrinjavanju simptoma u palijativnoj skrbi

- ✓ Terapija boli u palijativnoj skrbi i dalje je nezadovoljavajuća, poradi nepovezanosti svih u lancu skrbi. Potrebno je potaknuti ranije najavljeno formiranje nacionalne mreže za liječenje boli.
- ✓ Kontinuirano praćenje i primjena smjernica u tretiranju boli te novih tehnologija.
- ✓ Definiranje najčešćih simptoma u palijativnoj skrbi.
- ✓ Definiranje specifičnosti simptoma kod palijativnih bolesnika.
- ✓ Naglašavanje važnosti različitog pristupa fizičkim simptomima i zdravstvenom stanju palijativnih bolesnika za razliku od drugih bolesnika.
- ✓ Naglašavanje važnosti različitog pristupa u zbrinjavanju simptoma u procesu pružanja skrbi za palijativne bolesnike od strane profesionalaca i službi (dugo čekanje na palijativne oblike liječenja, čekanje na HBO-u, ambulancama, dugo čekanje na početak skrbi u kući i dr.).
- ✓ Kontinuitet zbrinjavanja simptoma - potrebna suradnja, usklađivanje, praćenje i titracija na različitim mjestima skrbi.
- ✓ Zajednička suradnja u promjeni regulativa za veću dostupnost lijekova i pomagala na primarnoj razini zdravstvene zaštite.
- ✓ Otvaranje pitanja palijativne sedacije u posljednjim satima života.